

Ker se ne izvršuje tudi v Istri § 55. drž. šol. zak. z dne 14. maja 1869 in ker naročuje člen II. zakona z dne 2. maja 1883 ministru za bogočastje in uk, da ima skrbeti, da se vrši tudi ta §, se nadajamo, da se nujno uvede disciplinarna preiskava proti dež. zboru istrskemu in proti ministrstvu za bogočastje in uk. — Da nismo imeli v Istri že 23 let dež. učiteljske skupščine, da se ne obdržujejo redno celo okrajne učitelj. skupščine, da se s tem krši §§ 45. in 46. držav. šol. zakona z dne 14. maja 1869 in prezira ministrska naredba z dne 8. maja 1872, da je vse prizadevanje učiteljstva, da bi se vršila ta §§ in navedena naredba brezuspešno, da pristojne oblastnije pridno mečejo takšne prošnje in pritožbe v koš, je bilo že povedano v »Tovarišu,« in nadajamo se, da v kratkem čitamo naznanilo, da se je uvedla zaradi tega disciplinarna preiskava proti istrskemu deželnemu šolskemu svetu in vsem okraj. šol. svetom v Istri.

§ 20. istrskega dež. šol. zakona z dne 27. julija 1875, št. 18, določa ad l. a, da obstoji okrajni šol. svet iz predstojnika okraj. glavarstva kot predsednika ali po njem iz med članov okraj. šol. sveta določenega namestnika. Pri nas v Istri se pa vrši tako, da nadomešča okraj. glavarja kot predsednika v okraj. šol. svetu prvi glavarstveni politični komisar. To je očitno kršenje prej navedenega § in zato se nadajamo, da se uvede disciplinarna preiskava proti vsem predsednikom in članom okrajnih šol. svetov.

§ 25. istega deželnega šol. zakona določuje ad l. 11, da namešča okrajni šol. svet provizorično učiteljstvo. Okr. šol. svet v Kopru je izročil to delo okraj. šol. nadzornikoma (sta namreč dva, eden za italijanske in eden za slovanske ljudske šole). Pretečeno šol. leto sta bila prestavljena dva provizorna učitelja, a ta prestava se je ustanovila tik pred preselitvijo, tako da je imel eden svoje pohoštvo že na vozu, ko so mu brzojavno naznanili, naj se ustavi na mestu. Pričetkom tega šol. leta je bila zopet prestavljena neka učiteljica. Dobila je dekret, v katerem ji je bilo ukazano, naj prevzame novo službo s tem, da se predstavi tamošnjemu predsedniku kraj. šol. sveta in položi pri njem obljubo. Naredila je tako in se podala na prejšnje službeno mesto po svoje pohoštvo. Pohoštvo je bilo naloženo na voz, in voznik ga je odpeljal, a ona se je podala na bližno železnično postajo — a glej smole. Zdaj priteče k voditelju mož z dopisnico v žepu, na kateri je bilo naznanjeno, da je ustavljeno premeščenje. Ako so hoteli učiteljici to naznaniti, je moral zopet teči za njo mož, da jo je še dotekel, preden se je odpeljala z železnico. Vse to kaže kršenje prej navedenega § in nadajamo se, da se kmalu uvede disciplinarna preiskava proti okrajnemu šol. svetu v Kopru in proti obema nadzornikoma.

§ 2. držav. zakona z dne 25. maja 1868, št. 48, določa, da pripada nadzor verouka in nadzor pri verskih vajah na ljudskih in srednjih šolah cerkvi ali verski družbi. Dež. šol. svet istrski je odvzel na predlog krškega škofa, kateremu sta se pridružila tudi poreški in tržaški škof, nadzor pri verskih vajah s svojim odlokom 1. decembra 1902. št. 1078, cerkvi in ga izročil učiteljstvu. To je kršenje gori navedenega § državnega zakona. Zatorej se nadajamo, da se v kratkem uvede disciplinarna preiskava proti dež. šol. svetu istrskemu in vsem trem istrskim škofom.

Nisem še končal, a za danes je dosti. Razvidno je, da bo dosti dela z discipliniranjem v Istri in da bo potreba za to posebne komisije. Nadajamo se, da bo predsedoval tej

komisiji g. nadzornik Stiasny, a prisednika bosta g. dekan Žlogar in g. Svetec, ker ti so že izkazali, da so izurjeni v tem poslu.

Dopisi.

Istra.

Bistrimo! Nisam se tim bavio, nego proučavajuć učiteljske listove, kojekakve pisarije u našim listovima i nekakvo pasivno, da ne kažem bedasto držanje učiteljstva, natjeralo me je, da i ja kažem svoje.

U zadnje vrijeme vrvi N. Sloga dopisima iz učiteljskih krugova, što mi se čini baš čudom, jer je nazad nekoliko godina vse krugove ignorirala i gdje god je samo mogla namećala ih blatom i svakim smradom. Otkuda ova promjena? Tu valjda ne treba tumača, jer će si svaki učitelj stvar i sam rastumačiti.

Ovih dana dodjoh u posjete prijatelju, gdje dobih ovogodišnji »Napredak«, otkuda vadim evo ovaj članak proti hrvatskomu učiteljstvu, koji je zlata vriedan za naše prilike u Istri:

»Tri su glavna društvena tipa ili staleža, naime gospodujući, gradjanski i seljački, a svaki se od njih dijeli na više krugova. Što se ljudski rad više dijeli i što je ljudski život različitiji i bogatiji, to više ima tih krugova ili skupina. Medju tim staležima i krugovima postoji neprestana socijalna borba. Što je medju njima veća razlika, to je i veći jaz i animozitet. Tako je od vjkada. Interesi najviših i najnižih se kose, pa stoga eto napetosti i borbe.

Gospodujući je stalež najmanji, ali on ima najveću moć, pa gospoduje. Manjina vlada. Državom, koja ima mnogo tisuća stanovnika vlada nekoliko tisuća ljudi. Kako je to, da nekoliko ljudi gospoduje tolikim masama? Šta tu dolazi neznanotnoj manjini u pomoć! To je duševna premoć, sveza i jedinstvo nazora i čuvstva, pa organizacija i disciplina, koje su posljedica svega toga. Ta manjina ima i dobru taktiku. Njezini su članovi rastreseni na sve strane, ali su u tijesnoj unutrašnjoj zvezi, a kad udaraju na koga, udaraju složno i žestoko, pače grozno kao jedan čovjek. Sasvim drugojačije je mnoštvo, puk. Puk nije ujedinjen ni organizovan. Nema onoga jedinstva, organizacije, staleške svijesti i ljudskoga dostojanstva. Tromost i nemar takodjer je veliko zlo. Stalež ili ljudska skupina, ako hoće da živi jakim i zdravim životom, mora da je zdrav i jedinstven, organizovan. Kad su članovi koje skupine pocijepani; kad jedan za drugoga i nemari; kad svaki misli samo na se: onda to nije stalež, nego masa, koja se upravlja bičem i zoblju. Masa ne zna, što će to reći: Svi za jednoga, a jedan za sve. Što je čovjek indolentniji i zatučeniji ili sebičniji, to manje ima smisla za idealna životna dobra, to manje se brine za druge, to manje ima smisla za svoju zajednicu, to manje štiti i brani interese svoje skupine; a osim toga pripravan je činiti zlo svojoj skupini.«

Evo vam, gospodo drugovi, fotografije, koja se mirne duše može protegnit na sve hrvatsko učiteljstvo Istre. Gospodo drugovi, kamo da Vas ubrojim? Zar u masu? Zar Vas nije sram, da Vam čovjek mora kazati, da ste masa, koja se upravlja bičem i zoblju. Žao mi je, al Vas čovjek mora ubrojiti u masu, jer imate sve znakove mase.

Nevidite, da učitelja osudjuju ljudi, koji nemaju pojma o školi; osudjuju ga i oni, koji bi ga morali u svakom po-

gledu potpomagati i to samo zato, jer učitelj ne može zadovoljiti njihovim mnogobrojnim zahtjevima. Kakvi su ti zahtjevi učiteljstvu valjda ne treba tumača? Tko pak želi ovdje tumača, nek se obrati jednomu ili drugomu starijemu drugu, koji će mu stvar svestrano rastumačiti. To je česa se mora latiti mladje učiteljstvo, koje još nezna, što je javni život i komu su još školske klupe u Kopru ili u Zadru idealom.

Ne valja više inspiracija »bonžuraša« i kojekakvih pripuza, već osbiljan rad na temelju pravičnih činjenica.

Zar ne vidite radnike? Do pred nekoliko godina bilo je ovo marva, masá, a danas Vam je čimbenik, kojim već i države računaju. Lijep nam je primjer Ruska i njezino radništvo. U naobraženim državama govore narodi u parlamentima, gdje imaju svoje zastupnike, a u Ruskoj što govori? Čim pak govori učiteljstvo Istre? Možda svojim zastupnicima? Da, malo briga zastupnike za učiteljstvo; briga ih samo onda, kad nužno trebaju glas kakvog učitelja, inače se za učiteljstvo niti ne pita.

Učitelj.

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Konjiško učiteljsko društvo je imelo svoje glavno zborovanje dne 12. nov. 1905 v Konjicah. Zborovanja se je udeležilo zaradi deževnega vremena le 11 članov. Gosp. predsednik pozdravi presrčno vse navzoče, posebno nova člana gg. Kržiča in Pleskoviča, oba iz Čadrama. Nato se spominja onih žalostnih dogodkov, ki so zadeli člane našega društva, ter izrazi v imenu vseh društvenikov najodkritosrdnejše sožalje g. Serajniku, ki je izgubil svojo iskreno ljubljeno, dobro mamico, g. Tribniku, kateremu je bridka smrt vzela brata, nadučitelja na Sp. Polskavi, g. Čehu, ki mu je umrla draga in blaga soproga. V znak žalosti vstanejo vsi pričujoči.

Nadalje omenja g. predsednik tudi o zborovanju za mesec julij, ki se ga pa je udeležilo le pičlo število društvenikov. Bili so nesklepčni. Vzrok temu je bila okr. skupščina meseca junija, pri kateri smo zmagali; a s tem ni bila še vsa dolžnost, vse delo opravljeno. Primanjkuje še dosti! Zato izraža željo, da bi se vsak član zavedal društvenih dolžnosti ter društvu v duhu celokupnosti pripomogel do najboljše in najtrajnejše organizacije. Vedno se shajajmo polnoštevilno k zborovanjem!

Preide se k dnevnemu redu. — Zapisnik zadnjega zborovanja se prečita in odobri. Izmed došlih dopisov je treba omeniti le tistega, ki ga je vposlalo »Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta« v Ljubljani. S tem dopisom vabi to društvo, da bi postali učitelji, oziroma učiteljice člani, okrajna učiteljska društva pa pokrovitelji konvikta ter bi plačali v ta namen 2 K na leto, oz. 200 K v teku dveh let. Vsak učitelj, vsaka učiteljica naj podpira in pošilja dalje »kolekto poštinih znamk« za Učiteljski konvikt. To se je že itak zgodilo. Pa objava »Učiteljskega Tovariša« ni omenila vsote, ki je došla. Zato predlaga g. predsednik, da se zahteva*) od »Učiteljskega Tovariša«, da vestno naznanja koliko denarja se je zbralo po kolekti poštinih znamk. Gosp. tovariš Pleskovič stavi predlog, da se obrne društvo na »Zavezo« in zahteva vpogled v računsko pogodbo Uč. konvikta. Ta predlog se enoglasno sprejme. Ako se to zgodi, se lahko več stori za Uč. konvikt.

Letno poročilo tajnika in blagajničarice se preloži na prihodnje zborovanje.

Vrši se volitev novega odbora Izvoljeni so: Kožuh, predsednik; Jurko, namestnik; Pleskovič in Kržič, tajnika; Tribnik Am., blagajničarica; Rosenstein, pevododja; Ravbar, Čeh, Tribnik Lud., odborniki.

*) Saj vendar ne pošiljate znamk nam!

Uredn.

Društvene zadeve: Za članarino se določijo 3 K 20 h na leto, kateri znesek se ima izročiti gdč. blagajničarici.

Ker »Schul- u. Lehrerzeitung« v prihodnjem letu preneha, naj si vsak član na svoje roke naroči organ, ki se bo določil kot glasilo prihodnje »Zaveze štaj. učiteljev«. Prihodnje zborovanje se vrši 4. januarja 1906.

Književnost in umetnost.

Koledar za kmetovalca 1906. Dobili smo novo potrebno gospodarsko knjigo. Tvrđka I. Bonač v Ljubljani je izdala jako pripravno ročno knjižico »Koledar za kmetovalca«, ki jo je strokovno sestavil g. mlék. nadzornik J. Legvart. Vsi drugi narodi imajo že take žepne kmetijske zapisnike, le slovenski narod je bil izjema. Naprednejši posestniki so se posluževali nemških koledarjev, ki so ne le jako dragi, ampak tudi silno pomanjkljivi in ne za naše razmere pisani. Naš koledar je pa izborno sestavljen, tako da bo vsakemu vzoren svetovalec v vseh gospodarskih zadevah. Vsebina je: Koledar za l. 1906. pošne določbe, živinoreja, mlekarstvo, vinoreja, kletarstvo, šadjereja, živinozdravilstvo, različne za kmetijstvo važne postave, različne tabele za merjenje lesa, poseben zapisnik za knjigovodstvo in vpisovanje delavcev, zapisnik za beležke i t. d. Knjižica je jako okusno in pripravno v močno črno platno vezana. Upamo, da bo ta knjižica veliko pripomogla v povzdigo našega slov. kmetijstva in jo vsakomur toplo priporočamo. Cena koledarju je samo K 1.80. Opozarjamo na današnji inserat.

Zvonček prinaša v zadnji številki letošnjega letnika to-le vsebino: 1. Božič. Andrej Rapè. Pesem. 2. Dvanajsti. Andrej Rapè. Povest. 3. Trobarvni tisk. Kramarjev. Poučni spis s podobo v trojnem barvotisku. 4. Pred sodbo. Fran Žgur. Pesem. 5. Boštkov Tine. Juraj Pangrac. Povest. 6. Zjutraj. E. Gangl. Pesem s podobo. 7. Zvečer. E. Gangl. Pesem s podobo. 8. Božično drevo. Slika v barvotisku s pesemco. 9. Povratek. E. Gangl. Pesem s podobo. 10. Pouk in zabava. Kako se izpreminja število prebivalcev. Velikost cerkvá. Najmrzlejši kraj v Evropi. Moč žuželk. Za kratek čas. Rešitev. 11. Ob sklepu šestega letnika.

Knjižnica za mladino. Knjiga 30. V srca globini. Povest. Spisal Ivo Trošt. Cena 1. K. Str. 179. Več prihodnjič. Za danes priporočamo!

Vestnik.

Učiteljski dobrotniki. Blejski diletantje, čisti dobiček veselice, ki so je priredili na korist Učiteljskemu konviktu, 68 K 66 h; gdč. Vilma Gangl iz Metlike 2 K 40 h. Živeli učiteljski dobrotniki in nasledniki!

Letnino za l. 1905. so plačali: učiteljstvo ljudske šole v Št. Rupertu na Dolenjskem 8 K; učiteljstvo v Stranica pri Konjicah 4 K.

Osebné vesti. Provizorična učiteljica v Zalem logu gdč. Marija Frantar je imenovana v isti lastnosti v Cerkljah. Pomožna učiteljica v Starem trgu gdč. Berta Rössmann je imenovana za provizorično učiteljico istotam. Suplent v Dobropoljah, g. Josip Polanc je imenovan za provizoričnega učitelja v Loškem potoku.

Lep zgled. Krajni šolski svet v Trnovem na Notranjskem je v seji dne 23. pret. m. enoglasno sprejel predlog g. nadučitelja v pokoju M. Zarnika, da se učitelju Fortunatu Lampretu izplača 15% draginjska doklada. S tem sklepom je vrli trnovski krajni šolski svet pokazal, da zasluži tudi učitelj samec toliko priboljška k svoji plači, kakor oženjeni učitelji. Naj bi našel ta krajni šolski svet več posnmalcev! Zato je sedaj najugodnejši čas, ker morajo krajni šolski sveti sestavljati proračune.